

integration into a whole word), *literary replacement* (replacement of a similar syntactic structure of the language of translation), *borrowing* (as the simplest way of translation, which allows filling the content gaps), *modulation* (variation of the message, by changing the point of view) and others. The knowledge of strategic techniques allows to adequately convey the content of the transport texts and avoid ambiguity in linguistic interpretation.

Keywords: term, style, professional language of transport, transport terminology, methods of translation.

УДК 821.111'06-1/9.09Вулф:82-98

Алла Павлюк, Оксана Рогач, Юлія Рейкіна

ЗНАЧЕННЯ КОЛЬОРУ У РОМАНІ ВІРДЖИНІ ВУЛФ «МІСІС ДЕЛЛОУЕЙ»

Стаття присвячена дослідженню теми колористики та її значення у творчості В. Вулф на матеріалі роману «Mrs Dalloway». Зазначено, що роман В. Вулф «Mrs Dalloway» належить до нового напрямку в європейській культурі – модернізму, що з'явився у кінці XIX – початку XX ст., коли виникла потреба у новому осмисленні дійсності, зацікавленість в індивідуумі, його внутрішньому світі та світосприйнятті. Вказано на те, що модернізму були притаманні такі риси, як експериментаторство, формотворчість та антиреалістична спрямованість. Естетичні та культурні переконання В. Вулф ґрунтувалися на ідеї, що основним для мистецтва є несконвана уява, візуалізація емоцій через колір та звук, нескінченні асоціації, символи, уміння тонко відтворюватиплинність часу. Саме колір став одним із найулюбленіших художніх засобів В. Вулф, за допомогою якого вона передавала світ почуттів та настроїв героїв, демонструвала гру темряви та світла, допомагаючи читачу розкрити характер та ідею твору. Серед найуживаніших кольорів у «Mrs Dalloway» можна виділити білий, зелений, рожевий та червоний кольори. Білий колір у творі можна зустріти як у позитивному, так і в негативному значенні: чистота та невинність, соціальна закритість і елітарність, життєва порожнеча та безбарвність, порятунок від старості, немічності і непотрібності. Зелений колір символізує спокій та відновлення внутрішньої гармонії, сімейний затишок, надію на позитивні зміни, знаменує весну, проте також може позначати стагнацію, ілюзію гармонії в її житті, потребу в захисті від соціального осуду. Рожевий колір вжито рідше у романі, ніж зелений або білий, проте він допомагає підкреслити одну з головних проблем роману – питання протистояння юності і старості. Рожевий також асоціюється з емоційною клаустрофобією. Червоний колір використано для наділення героїв такими рисами, як сміливість, сила, енергія, тепло. Разом з тим, він є кольором агресії, відвертої непокори, страху, напруження та виживання. Звернуто увагу на те, що майже кожна барва у творі застосована з певною метою та «підказує» читачеві ключ до розкриття характеру того чи іншого героя.

Ключові слова: В. Вулф, модернізм, світосприйняття, мовні художні засоби, «Mrs Dalloway», семантика кольору.

Вступ. Колір залишається одним із найпоширеніших символів, який з давніх-давен використовували для вираження емоцій, психічного стану та ставлення до того чи іншого об'єкта, події чи ситуації. Як зазначає В. Костенко, «Значення лексики на позначення кольору у художньому мовленні важко переоцінити, адже колірний компонент образу є одним із важливих засобів створення словесного живопису, емоційності та виразності» [3]. Справді, колір чинить значний вплив на психоінтелектуальний стан людини. Про це йдеться й у визначній праці Йоганна Вольфганга Гете «Учення про колір», де автор наголошує на значенні почуттів і досвіду в сприйнятті кольору та доводить, що саме сприйняття кольору залежить від емоційного стану людини [2]. Його використовують для подання традиційних, культурних чи релігійних ідей, концепцій для того, щоб викликати певні підсвідомі реакції у людини [1].

У художній літературі кольори простежуються в пейзажах, портретних характеристиках, емоціях героїв, ліричних відступах, інтер'єрах. Це дає змогу авторам якнайточніше відтворити час, місце зображеної події, поглибити сприймання читачем твору, підкреслити за допомогою кольорів утвердження або заперечення певної думки, розкрити психологію героїв [1]. Тому

актуальність дослідження обумовлена підвищеною увагою сучасного літературознавства до художнього втілення авторської поетичної картини світу. **Мета** роботи полягає у дослідженні значення кольорів у романі Вірджинії Вулф «Місіс Деллоуей». Відповідно до мети були поставлені такі **завдання**: 1) розглянути окремі аспекти вживання кольору в британській літературі, 2) дати детальну характеристику досліджуваним кольорам та розглянути одяг як форму їх втілення.

Результати та дискусії. Історія вживання назв кольору в британській літературі дуже давня, хоч і мало досліджена. Переїнявши традицію від античних філософів, поети та співці середньовіччя використовували у своїх творах сім основних кольорів: білий, жовтий, червоний, зелений, фіолетовий, блакитний та чорний. Щодо зеленого, то цей колір був в особливій пошані, оскільки символізував сили природи і владу Господа. Деякі середньовічні поети навіть записували свої пісні на зелених табличках, тому що вважалось, що зелений допоможе в написанні та захистить рукопис від знищення часом [5].

Пізніше, в епоху лицарських романів, колір відіграв велику роль у зображенні головних героїв – лицарів [5]. Наприклад, чорний лицар майже завжди грав головну роль (Ланцелот, Трістан), мав добрі наміри та був готовий проявити свою доблесть на турнірах. Білі лицарі теж асоціювались із силами добра. Зазвичай ними були літні лицарі-королі, що допомагали чорним лицарям у здійсненні їхніх подвигів. На відміну від чорних та білих, червоні лицарі були персонажами з негативними якостями. Вони вважались провісниками нещастя, посланцями зла. Лицарі, вбрані у зелене, як правило, були молодими та розв'язували певний конфлікт у романі [5].

В епоху Ренесансу кольори набувають сучасніших значень. До прикладу, Вільям Шекспір починає вживати жовтий колір для передачі стану божевілля, емоційного нездоров'я, почуттів заздрості та меланхолії. У п'єсах драматурга з'являється новий відтінок жовтого – *tawny* (помаранчево-коричневий), що також продовжує негативне значення жовтого та вживається для позначення безжиттєвості та млявості. Наймолодший колір – блакитний – використовується драматургом для позначення високого походження та фізичної краси. Білий набуває не лише значення чистоти, а й деяких негативних якостей, як-от хитрість. Чорний натомість найчастіше трапляється у трагедіях, де він підсилює напругу, відчуття неминучості та трагічної кінцівки [6].

Традиція вживання кольорів продовжується і в період романтизму. Праця Вольфганга Гете «Учення про колір» мала значний вплив на художників та письменників. Такі британські поети, як Джон Кітс, Персі Біші Шеллі, Вільям Вордсворт використовують широку палітру фарб для змалювання краси природи та духовного піднесення – характерних тем романтизму. У їхній творчості переважають світлі та легкі кольори, як-от: блакитний, рожевий, білий, світло-пурпуровий. Романтиками також карбуються нові поетичні назви кольорів: *lily-coloured*, *rosy-budded*, *moonlight-coloured*, *volcanian yellow*, *swan-fledged*, *silver-surfed*, *glass-blue* та інші.

Врешті-решт, колір освоюють письменники модернізму. Продовжуючи шекспірівську традицію використання жовтої барви в негативному значенні, один із засновників літературного модернізму Джеймс Джойс надає цьому кольору відтінок нещирості. Цей колір також часто вживається автором для передачі відчуття плинності часу, старіння та занепаду. Прикладом може бути уривок з оповідання «Аравія» зі збірки «Дублінці»: “*A dull, yellow light brooded over the houses and the river; and the sky seemed to be descending*” [7]. У творчості Джеймса Джойса також часто можна зустріти протистояння темних та світлих кольорів. Вважається, що в багатьох оповіданнях автора головний герой намагається уникнути темряви на початку, але піддається їй у кінці твору [9]. Приклад знаходимо у тій самій «Аравії», де головний персонаж закохується в дівчину на початку оповідання: “*The light from the lamp opposite our door caught the white curve of her neck, lit up her hair that rested there and, falling, lit up the hand upon the railing*” [7]. Впродовж усього твору головний герой бореться із почуттям безнадії та поразки, але темрява перемагає, що можна побачити з останніх рядків: “*...light was out. The upper part of the hall was now completely*

dark.Gazing up into the darkness...” [7]. Таким чином, колір стає непрямим індикатором внутрішнього конфлікту персонажа та відображає центральну тему твору.

Сформувавшись під впливом імпресіонізму, твір Вірджинії Вулф особливо багатий на кольори, які несуть у собі певні значення. Майже кожен колір у творі вжитий з певною метою та «підказує» уважному читачеві ключ до розкриття характеру того чи іншого героя. Так, серед найуживаніших кольорів у «Місіс Деллоуей» можна виділити білий, зелений, рожевий та червоний.

Білий колір у творі можна зустріти як у позитивному, так і в негативному значенні. У праці американської дослідниці психоаналізу Анджеліни Райт “The Beginner’s Guide To Colour Psychology” білий колір позначає чистоту, недосяжність, ясність, витонченість. Проте він також може створити психологічну дистанцію: *«It communicates, “Touch me not!”. White is purity and, like black, uncompromising; it is clean, hygienic, and sterile»* [1].

У романі його спостерігають у сукні молодої Клариси, у шалі тітки Елени; у рукавичках Елізабет та в жилеті Хью Вітбрета. І це можна простежити з самого початку, коли читачі дізнаються, яким було минуле Клариси Деллоуей. У потоці свідомості вона згадує про літній вечір, коли юна леді збирається зустрітись із Саллі Сетон. Героїня захоплено заплітає волосся та одягає білу сукню. У цьому епізоді зображена особлива прихильність Клариси до своєї подруги, її почуття навіть порівнюються з почуттями Отелло: *“...if it were now to die ’twere now to be most happy.” That was her feeling – Othello’s feeling, and she felt it, she was convinced, as strongly as Shakespeare meant Othello to feel it, all because she was coming down to dinner in a white frock to meet Sally Seton!*” [10]. Захоплення Саллі видається навіть чимось більшим, ніж дружба, а Вірджинія Вулф досить часто торкалась теми одностатевого кохання у своїх творах, тому почуття Клариси до Саллі можуть трактуватися в такому світлі. Проте білий колір сукні Клариси надає їй юнацькому почуттю чистоти і невинності. Її любов до Саллі Сетон позбавлена сексуального підтексту, вона знаходиться вище всього земного і не дарма описується як релігійне почуття. Тому білизна сукні передає юнацьку невинність, чистоту почуттів і довіру.

Іншого значення білий колір набуває в шалі тітки Елени та жилеті Хью Вітбрета. Кларисина тітка – класична представниця старої Англії, вона не симпатизує бунтарству та життєвій енергії Саллі Сетон. Так само і старий знайомий Клариси Хью Вітбрет уособлює консервативні цінності: *“Hugh had the most extraordinary, the most natural, the most sublime respect for the British aristocracy of any human being he had ever come across”* [10]. Його манери і одяг завжди бездоганні. Таким чином, білий колір у вбранні цих двох персонажів символізує їхню гордість за свою належність до вищого англійського суспільства. Білий позначає закритість і елітарність цих двох постатей. Разом з тим він є і віддзеркаленням їхнього безбарвного внутрішнього світу, який обмежується лише розумінням свого високого походження і не здатен породити рушійних думок чи емоцій.

Насамкінець, білий є кольором рукавичок Елізабет, які вона шукала перед виходом з міс Кілман. Для жінки дружба з Елізабет почала означати порятунок від старості, немичності і непотрібності. У цьому епізоді рукавиці відіграють особливу роль для Елізабет, символізуючи її свободу і можливість уникнути того, що її обтяжує. Спочатку вона навмисне йде їх шукати, щоб не бачити неприязні між міс Кілман і Кларисою. Вдруге вона шукає їх, коли хоче вирватись з небажаного побачення зі старенькою і, знайшовши, полишає її. Білі рукавички стають негативним знаком для міс Кілман, вони знаменують її програш у битві за молодість. Для старенької Елізабет з її білими рукавичками – це те саме, що зелена сукня для Клариси. Вона дає їй надію на відновлення, на повернення юності, віри в себе й оточення. Проте білий колір не символізує одужання, як зелена сукня. Він символізує недосяжність Елізабет і її молодості для міс Кілман; вона зникає разом зі своїми білими рукавичками і полишає стареньку сам на сам зі своїм горем: *“She had gone. Mrs. Dalloway had triumphed. Elizabeth had gone. Beauty had gone, youth had gone”* [10].

Зелений колір, згідно з дослідженням Анджеліни Райт, символізує гармонію та баланс. Він також може відображати мир та відновлення, любов та спокій: *“Green strikes the eye in such a way as to require no adjustment whatever and is, therefore, restful. Being in the centre of the spectrum, it is the colour of balance...”* [11]. Хоча іноді колір може означати стагнацію, відсутність руху уперед. Зелений дуже часто фігурує в романі, зокрема його можна зустріти в сукні, яку Клариса Деллоуей збирається одягти на прийом. Він також є кольором макінтоша міс Кілман, сукні Саллі Сетон на прийомі у Клариси та сукні Ізабел Поул – першої дівчини Септімуса Сміта.

Центром роману «Місіс Деллоуей», безперечно, є тема жінки, її місця в поствоєнному англійському суспільстві. Її бажання та тривоги пов'язані з минулим та майбутнім, а пережита війна змінила традиційний спосіб життя. Вона відкрила людству, і жінці зокрема, що спокій і сімейний затишок дуже нестійкі, а людська підсвідомість приховує багато незвіданого і темного. Це і є частково причиною того, що більшість персонажів «Місіс Деллоуей» є жінками і саме їхнє вбрання несе в собі найбільше значень.

На початку роману головна героїня, Клариса Деллоуей, готується до прийому гостей і її погляд падає на зелену сукню. Вибір героїнею саме цього кольору можна пояснити тим, що зелений колір був надзвичайно модним ще у вікторіанській Англії. На тому, що його варто застосовувати в декоруванні будинків, наголошували численні довідники з хатнього господарства середини та другої половини дев'ятнадцятого століття [4]. Звідси випливає, що головна героїня могла керуватись бажанням видатись ідеальною господинею та показати свою обізнаність у моді того часу. З психологічної точки зору такий вибір можна трактувати як бажання позбутись тривоги з приводу майбутнього прийому, оскільки зелений символізує спокій та відновлення внутрішньої гармонії.

Проте не лише захід стає причиною хвилювань Клариси. У романі ми дізнаємось, що певний час вона хворіла, і вибір саме зеленої сукні може символізувати потребу героїні захистити себе від думок про хворобу, а може, й про смерть, що виявляється у повторенні героїнею фрази з «Гамлета»: *“Fear no more the heat o' the sun. Nor the furious winter's rages”* [10]. Клариса навмисне вибирає зелений, бо він дає їй надію на відновлення, він є знаком позитивних змін, знаком весни. Це припущення підтверджується й тим, що, розглядаючи сукню на денному світлі, вона помічає також, що її зелений колір втратив колишню яскравість, а сама тканина порвалася в одному місці: *“She had torn it. Some one had trod on the skirt. She had felt it give at the Embassy party at the top among the folds. By artificial light the green shone, but lost its colour now in the sun”* [10]. Цією цитатою продемонстрований зв'язок психологічного і фізичного стану Клариси із станом її сукні. Дуже символічно, однак, що вона вирішує самостійно залатати порвану сукню, не довіряючи цієї справи служницям. Таке рішення можна пов'язати із підсвідомим страхом героїні довірити своє життя непрофесійному лікареві або комусь, хто може завдати їй шкоди. Авторка описує ремонт сукні як виключно інтимний процес: *“Quiet descended on her, calm, content, as her needle, drawing the silk smoothly to its gentle pause, collected the green folds together and attached them, very lightly, to the belt...She heard a hand upon the door. She made to hide her dress, like a virgin protecting chastity, respecting privacy”* [10]. Цей процес перериває прихід старого друга Клариси, але вона не припиняє свого заняття, що є свідченням довіри до нього. На думку дослідниці творчості Вірджинії Вулф Наталії Любарець, ця сцена також набуває міфологічного підтексту, оскільки нагадує уривок з «Одіссеї», де Пенелопа тче полотно в очікуванні Одіссея. Дослідниця вважає, що це своєрідний відголосок впливу «Улісса» Джеймса Джойса [4].

На прийомі у Клариси Деллоуей зелена сукня була й у Саллі Сетон, давньої подруги господині, з якою у неї пов'язано багато теплих спогадів. Такий збіг не випадковий і дві сукні однакового кольору підкреслюють спорідненість двох найкращих подруг. Саллі постійно згадується в потоці свідомості Клариси, вона буквально символізує молодість головної героїні, її юнацьку сміливість і свободу. Зелена сукня стає ознакою емоційної трансформації Саллі та її дорослішання. Вона вказує на те, що Клариса із Саллі возз'єднані не лише психологічно, а обидві подруги мають тепер однакові клопоти та пріоритети, а саме: сім'я, діти та родинний добробут.

Окрім спорідненості з Кларисою, для Саллі зелена сукня означає приборкання її бурхливого характеру, відновлення її внутрішньої гармонії, яка не була властива їй у молоді роки.

Зовсім іншого значення набуває зелений колір у макінтоші міс Кілман, старої бідної жінки – повної протилежності місіс Деллоуей за статусом. Міс Кілман самотня, вона почуває відразу до вищого класу і, здається, повністю погоджується зі своїм становищем. Єдина, хто співчуває їй і з ким старенька любить проводити час – це Елізабет, дочка місіс Деллоуей, яка ходить до неї на уроки історії. Зелений макінтош є символом жінки, що змирилась зі старістю і бідністю. І саме тут зелений означає стагнацію та відсутність розвитку. Міс Кілман принципово не хоче змінювати свого верхнього одягу, оскільки він показує істинний стан речей, її соціальне та матеріальне становище. Колір стає символом прагнення літньої жінки захистити себе від суспільства, яке не приймає її до себе. Зелений заспокоює її, вона закутує себе в зелений макінтош, бо він допомагає їй створити ілюзію гармонії в її житті; вберегти від осуду оточення.

Нарешті, в романі ми зустрічаємо й зелену сукню Ізабел Поул, поетеси та поціновувачки Шекспіра, у яку був закоханий Септімус Воррен Сміт перед початком війни. Ім'я героїні згадується чотири рази у свідомості Септімуса і два рази супроводжується згадкою про зелену сукню. Ізабел не фігурує самостійним персонажем, ми сприймаємо її через призму Септімусових почуттів. Для нього вона постає втіленням втраченого спокою. Зелена сукня – це його довоєнне життя, сповнене рівноваги. У романі знаходимо причини, чому він пішов на війну: *“He went to France to save an England which consisted almost entirely of Shakespeare’s plays and Miss Isabel Pole in a green dress walking in a square”* [10]. Звідси випливає, що Септімус не лише прагнув захистити своє кохання, а й спокій, який воно для нього обіцяло. Ізабел постає в Септімусовій пам’яті лише в зеленій сукні, бо та – символ його марних надій на мирне подружнє життя.

Рожевий колір несе в собі характеристики фізичного спокою, юності, жіночності, дружелюбності, розвитку, росту, материнського інстинкту та виживання. Рожевий також може асоціюватись з емоційною клаустрофобією.

Хоча рожевий колір вживається рідше в романі, ніж зелений або білий, він допомагає підкреслити одну з головних проблем роману – питання протистояння юності і старості. Прослідковуючи очевидну тенденцію, зустрічаємо рожевий колір у сукні Елізабет, яку вона одягла на святковий прийом Клариси Деллоуей. Для кожної молодої дівчини в ті часи перший публічний вихід був визначною подією, до якої готувались дуже ретельно. Запрошені гості звертали увагу на кожну деталь. Саме це і відбувається на прийомі і одна з гостей коментує колір сукні Елізабет: *“Wasn’t that Elizabeth, grown up, with her hair done in the fashionable way, in the pink dress? Yet she could not be more than seventeen...But girls when they first came out didn’t seem to wear white as they used”* [10]. Отже, образ Елізабет має досить нестандартний і сміливий для того часу вигляд, оскільки очікувалось, що юні леді обиратимуть білі сукні на свій перший прийом, щоб показати невинність, чистоту, добропорядність. Сукня ж Елізабет – це маніфест молодості і свободи. Вона пасує дівчині нового часу, показує її відкритість до світу і його можливостей, які не обмежуються тільки майбутньою роллю добродісної господині. Разом з тим рожева сукня не означає бунт, революцію, перебудову. Вона поєднує в собі мудру повагу до традиції і юнацьке прагнення відкрити для себе незнаний світ.

Варто відзначити, що вперше, коли згадується колір плаття, підкреслено також і важливу деталь, яка його доповнювала: *“Miss Elizabeth looked quite lovely; she couldn’t take her eyes off her; in her pink dress, wearing the necklace Mr. Dalloway had given her”* [10]. Хоча як би не розходилися погляди Елізабет із поглядами місіс Деллоуей у питанні світського життя, дівчина чинить дуже благородно – вона одягає мамину прикрасу до свого рожевого плаття. Цей знак підтверджує думку про те, що Елізабет не націлена спалювати мости між минулим і майбутнім, молодістю і зрілістю. Навпаки, вона приймає позицію старого світу, і в той же час не відступає від своїх поглядів.

З іншого боку, рожевий колір може означати емоційну клаустрофобію, яку відчуває Елізабет у зв’язку із прийомом і надмірною увагою до себе. Навіть вийшовши з магазину, вона відчуває захоплені погляди перехожих, які примушують її шукати схованки від небажаної уваги:

“...she so much preferred being left alone to do what she liked in the country, but they would compare her to lilies, and she had to go to parties, and London was so dreary compared with being alone in the country with her father and the dogs” [10]. Таким чином, рожевий встановлює необхідну для Елізабет відстань між нею та оточенням, увага якого чинить емоційний дискомфорт для героїні.

Рожевий також трапляється в епізоді, де юні Клариса та Саллі збираються на вечерю. Готуючись до прийому, Саллі Сетон одягається в рожеву сукню та накидає легкий рожевий серпанок. Тут рожевий підкреслює емоційну близькість та довіру між подругами. Важливо, що цей момент виникає у свідомості самої Клариси, де вона заострює свою увагу на серпанку: “She was wearing pink gauze – was that possible? She seemed, anyhow, all light, glowing, like some bird or air ball that has flown in, attached itself for a moment to a bramble” [10]. Такий ніжний та сповнений меланхолії спогад вказує на особливе значення, яке Клариса надає цій деталі гардеробу. Саме рожевий серпанок викликає у неї згадку про подругу і день, коли їхня дружба була особливо міцною. Окрім цього, вибір рожевої сукні Саллі можна порівняти з несподіваною появою Елізабет на прийомі також у такому ж вбранні. У цьому випадку сукня показує схожість між героїнями. За темпераментом та світовідчуттям дочка Клариси справді більше нагадує Саллі, ніж матір. Прогресивні погляди, ігнорування традиційних вікторіанських звичаїв споріднюють її із молодшою Саллі Сетон. Однак непокірність Елізабет проявляється все ж по-іншому. Її характер більш спокійний та замислений, що може бути відбитком недавньої війни.

Важливим моментом, який підтверджує роль рожевого кольору як непрямой вказівки на тему юності, є епізод, де міс Кілман відчуває розчарування після того, як маленький хлопчик забрав рожеве тістечко: “Elizabeth rather wondered whether Miss Kilman could be hungry. It was her way of eating, eating with intensity, then looking, again and again, at a plate of sugared cakes on the table next them; then, when a lady and a child sat down and the child took the cake, could Miss Kilman really mind it? Yes, Miss Kilman did mind it. She had wanted that cake – the pink one” [10]. Цей епізод можна вважати наскрізь модерністським. Якщо в епоху класицизму чи романтизму філософські концепти передавалися переважно через «серйозні» образи, то модернізм навпаки вбачає глибоке значення у звичайному людському житті. Саме тому, усвідомлюючи характер модернізму, рожеве тістечко можна трактувати як засіб актуалізації концепту юності. Охоплена почуттям самотності і забуття, міс Кілман шукає шлях до молодості, який вона вбачає в Елізабет. Її побоювання кружляють навколо думки про можливу втрату нетривкої надії на відновлення. Хвилюючись, вона з’їдає декілька тістечок та переживає розчарування, коли останнє, рожеве, забрано в неї. Ця невдача символізує її програш у битві за молодість із місіс Деллоуей та крах надій через те, що Елізабет незабаром її покине.

Червоний колір характеризується сміливістю, силою, енергією, теплом. Разом з тим він є кольором мужності та, як і рожевий, виживання. У той же час червоний часто є кольором агресії, відвертої непокори, страху та напруження.

Як і кожен проникливий художник, Вулф знала, в якій пропорції варто використовувати кольори у своєму творі, тому яскраво-червоному відведено менше місця, ніж іншим. У той час, як інші кольори передавали здебільшого схожі емоції, червоний позначає сильні й відмінні між собою почуття.

Позитивні якості червоного проявляються в описі Саллі Сетон. Героїні переважно належать яскраві й енергійні кольори, які також створюють контраст для вираження змін темпераменту героїні впродовж її життя. До прикладу, червоний колір плаща Саллі асоціюється з її молодістю, коли її пізнавали саме завдяки червоному: “It was her warmth; her vitality – she would paint, she would write. Old women in the village never to this day forgot to ask after “your friend in the red cloak who seemed so bright” [10]. Дійсно, в юності героїня мала сміливий і запальний характер, що не завжди схвалювали прихильники вікторіанських традицій: “...she ran down the passage to fetch her sponge bag, without a stitch of clothing on her, and Ellen Atkins asked, What if the gentlemen had met her?” [10]. Червоний – це знак непокори молоді Саллі. Її енергія не була хаотичною, героїня мала непохитну позицію в питанні прав жінок та нижчих верств населення. Саме тому її

кінцеве перевтілення у слухняну дружину вразило навіть близьких друзів. На протипагу колишньому червоному плащеві з'являється зелена сукня на прийомі у Клариси, що підтверджує контраст і зміну пріоритетів героїні: вона стала такою ж зразковою дружиною, як і Клариса.

Червоний колір полишає рамки вбрання та стає символом безпорадності Септімуса Сміта. Повернувшись з війни, Септімус перебуває у стані душевного розладу, який дуже хвилює його дружину-італійку Лукрецію Сміт. Вона відчайдушно намагається допомогти своєму чоловікові і консультується з двома лондонськими лікарями – доктором Холмсом та сером Вільямом Бредшоу. Доктор Холмс не бачить жодних відхилень у здоров'ї свого пацієнта, а сер Бредшоу вважає, що це лише «брак здорової пропорції»: “...*health is proportion; so that when a man comes into your room and says he is Christ (a common delusion), and has a message, as they mostly have, and threatens, as they often do, to kill himself, you invoke proportion; order rest in bed; rest in solitude; Worshipping proportion, Sir William not only prospered himself but made England prosper, secluded her lunatics, forbade childbirth, penalised despair, made it impossible for the unfit to propagate their views until they, too, shared his sense of proportion...*” [10]. Ці лікарі не просто залишають Септімуса сам на сам зі своєю хворобою, для нього вони є представниками тієї самої авторитарної системи, яка керувала війною [10]. Саме тому Септімус відчуває непереборний жах перед владою доктора Холмса, який ввижається йому в образі монстра із криваво-червоними ніздрями.

В уяві Септімуса червоний – це колір тиску, безжальної влади над ним тієї частини людства, яка розпочала і підтримала війну, асоціювала її з героїзмом, а не зі стражданням і лихом. Червоний – це також посилення на пролиття крові у війні і на майбутнє самогубство Септімуса. Він постійно відчуває, що червоний монстр хоче забрати його, і коли ця загроза надходить, Септімус «віддає йому своє тіло», але в той же час звільняється сам від пут людської жорстокості: “*He did not want to die. Life was good. The sun hot. Only human beings – what did THEY want? ... Holmes was at the door. “I’ll give it you!” he cried, and flung himself vigorously, violently down on to Mrs. Filmer’s area railings*” [10].

Висновки. Отже, колір широко застосовується в художній літературі, зокрема в пейзажах, описових характеристиках персонажів або в ліричних відступах. Він допомагає поглибити сприйняття твору читачем та розкрити якості персонажів.

References

1. Bilyk, Maria and Natalia Borysenko. 2013. “Kolir yak zasib neverbalnoho spilkuvannia v khudozhnii literaturi ta yoho vidtvorennia ukrainskoiu”. *Fakhovyi ta khudozhnii pereklad: teoriia, metodolohiia, praktyka : materialy dopovidei v mizhnar. nauk.-prakt. konf.* Kyiv, 48–52.
2. Gete I. 1957. *K ucheniyu o tsvete*. Moskva: Nauka.
3. Kostenko, Viktoria. 2014. “Akhromatychni kolory u tvorchosti Yevhena Pylypovycha Hutsala”. *Filolohichni studii*. Kyiv, 5:69–73.
4. Liubarets, Natalia. 2013. “Zelena suknia misis Dellovei: rozmaskuvannia viktorianskoho kontseptu zhinochnosti Virdzhinii Vulf”. *Suchasni literaturoznavchi studii*. Kyiv, 10:361–364.
5. A Brief History of Color in Art [Electronic resource] – Mode of access: <https://www.artsy.net/article/the-art-genome-project-a-brief-history-of-color-in-art>
6. Janziz, A. 1997. *A Study of Colour Words in Shakespeare's Works*. Sheffield: University of Sheffield, 229–230.
7. Joyce, James. *Dubliners*. [Electronic resource] – Mode of access: <http://www.gutenberg.org/files/2814/2814-h/2814-h.htm>
8. *Septimus Warren Smith: character analysis* [Electronic resource] – Mode of access: <https://www.shmoop.com/mrs-dalloway/septimus-warren-smith.html>
9. *The Importance of Colours in James Joyce “Dubliners”* [Electronic resource] – Mode of access: <http://tamarasworld9.blogspot.com/2013/11/the-importance-of-colours-in-james.html>
10. Woolf, Virginia. *Mrs. Dalloway* [Electronic resource] – Mode of access: <https://ebooks.adelaide.edu.au/w/woolf/virginia/w91md/>
11. Wright A. 1995. *The Beginner's Guide to Colour Psychology*. London: Colour Affects Ltd.

Павлюк Алла, Рогач Оксана, Рейкина Юлія. Значення цвета в романе Вирджинии Вулф «Миссис Дэллоуэй». Стаття посвящена дослідженню теми колористики і її значення в творчестві В. Вулф на матеріалі роману «Mrs Dalloway». Отмечено, что роман В. Вулф «Mrs Dalloway» принадлежит к новому направлению в европейской культуре – модернизму, появившемуся в конце XIX – начале XX в., когда возникла необходимость в новом осмыслении действительности, заинтересованность в индивидууме, его внутреннем мире и мировосприятии.

Указано на то, что модернизму были присущи такие черты, как экспериментаторство, формотворчество и антиреалистическая направленность. Эстетические и культурные убеждения В. Вулф основывались на идее, что основным для искусства является нескованное воображение, визуализация эмоций через цвет и звук, бесконечные ассоциации, символы, умение тонко воспроизводить текучесть времени. Именно цвет стал одним из самых любимых художественных средств В. Вулф, с помощью которого она передавала мир чувств и настроений героев, демонстрировала игру темна и света, помогая читателю раскрыть характер и идею произведения. Среди наиболее распространённых цветов в «Mrs Dalloway» можно выделить белый, зеленый, розовый и красный цвета. Белый цвет в произведении можно встретить как в положительном, так и в отрицательном смысле: чистота и невинность, социальная закрытость и элитарность, жизненная пустота и бесцветность, спасение от старости, немощности и ненужности. Зеленый цвет символизирует покой и восстановление внутренней гармонии, семейный уют, надежду на положительные изменения, знаменует весну, однако также может обозначать стагнацию, иллюзию гармонии в ее жизни, потребность в защите от социального осуждения. Розовый цвет используется в романе реже, чем зеленый или белый, но он помогает подчеркнуть одну из главных проблем романа – вопрос противостояния юности и старости. Розовый также ассоциируется с эмоциональной клаустрофобией. Красный цвет использован для наделения героев такими чертами, как смелость, сила, энергия, тепло. Вместе с тем, он является цветом агрессии, откровенного неповиновения, страха, напряжения и выживания. В статье внимание обращено на то, что почти каждая краска в произведении использована с определенной целью и «подсказывает» читателю ключ к раскрытию характера того или иного героя.

Ключевые слова: В. Вулф, модернизм, мировосприятие, языковые художественные средства, «Mrs Dalloway», семантика цвета.

Pavliuk Alla, Rohach Oksana, Reykina Yuliya. The Meaning of Colour in Virginia Woolf's Novel "Mrs Dalloway". The article is devoted to the analysis of the topic of colours and its significance in the works by V. Woolf on the basis of the novel «Mrs Dalloway». It has been pointed out that the novel «Mrs Dalloway» belongs to a new trend in the European culture – modernism, that appeared at the end of the 19th – beginning of the 20th centuries. It was the time when there was a need for a new understanding of the reality, interest in an individual, his/her inner world and its perception. It has been underlined that modernism was characterized by such features as experimentation, creation of forms, and antirealistic slants. Aesthetic and cultural beliefs of V. Woolf were based on the idea that the main things for arts were free imagination, visualization of emotions via colour and sound, endless associations, symbols, abilities to reflect the time flow in the finest ways. It was the colour that became one of the most favourite figurative means of V. Woolf, with the help of which she conveyed the world of feelings and moods of her characters, demonstrated the play of light and darkness, enhancing a reader's ability to discover the novel's character and idea. Among the most frequently used colours in the novel «Mrs Dalloway» are white, green, pink, and red. The white colour is used in the positive and in the negative meaning: purity and innocence, social closeness and elitism, life emptiness and colourfulness, salvation from old age, uselessness and weakness. The green colour symbolizes calmness and restoration of the inner harmony, hope for positive changes, and signifies spring. But it can also stand for the stagnation, illusion of the harmony in life, a need for the protection from the social rejection. The pink colour is used less often than green and white, but it helps to underline one of the main problems of the novel – the question of the opposition of youth and old age. Pink is also associated with the emotional claustrophobia. The red colour is often applied to indue characters with such features as courage, strength, energy, and warmth. At the same time it is a colour of aggression, bold disobedience, fear, tension, and survival. It has been found out that almost every hue in the novel is used with a certain purpose and it gives a key to a reader to discover a personality of a character.

Key words: V. Woolf, modernism, world perception, language figurative means, «Mrs Dalloway», semantics of colour.

УДК 811.111-11:316.77

Наталія Передон

СУТІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МЕДІАЦІЇ В КОМУНІКАТИВНІЙ СИТУАЦІЇ “ПРИМИРЕННЯ”

Зважаючи на високу конфліктогенність, притаманну розвитку людства у XXI столітті, важливість та потреба дослідження особливостей процесу зміни інтерперсональної взаємодії з конфліктно зорієнтованої на гармонійну сприймається як один із найважливіших чинників комфортного існування в соціумі. Відтак статтю присвячено вивченню медіації як інструмента конструктивного врегулювання конфліктів у комунікативній ситуації “примирення”. Установлено, що в процесі гармонізації міжособистісної інтеракції медіація представлена як неофіційний інститут, який не має юридичних ознак і повноважень. Визначено, що медіатор є факультативним